

De Kunst van Duurzaam Ondernemen, event Rabobank MECC-Maastricht, 30 juni 2022

(Gesproken woord geldt)

“Omdat hij genoeg verdiend heeft,
is Tonino naar zee”

dit, beste mensen,

leest een klant van Tonino
op een kartonnen bordje
bevestigd op een neergelaten rolluik
om 12.00 uur 's middags.

Om 12.00 uur 's middags...

Beste mensen,

Ik moet u teleurstellen,
dit gaat geen praatje worden
over hoe u zo snel mogelijk – én op duurzame wijze –
kan binnenlopen...

Want ik ben – of was – veel, zoals een zoon, activist, gemeenteraadslid, onderwijzer, vader,
wethouder, Tweede kamerlid, voetbalmaatje, bijna-premier, metal-fan, soms zelfs dj, burgemeester,
partner van een mantelzorgster, en nu dus gouverneur én opa, maar ik ben géén ondernemer.

Tonino is dat wel.

Tonino heet voluit Tonino Capone
en heeft een garage in Napels.

En nee,
het is niet wat u denkt,
hij is géén maffioso...

Hij – die vroeger nog een priesteropleiding volgde -
figureert in een boek over filosofie,

als een mooi voorbeeld van iemand
die keuzes in het leven maakt
op basis van **waarden** die **hij** belangrijk vindt.

En ja, hij vindt het heerlijk om voor zijn brood
aan auto's en motoren te sleutelen,
maar vindt het óók heel belangrijk om
tijd te kunnen wijden aan vriendschap
en het leren kennen van de wereld.

Vandaar dat hij, als er genoeg geld in het laatje zit,
de zaak sluit om zoals op die dag,
een warme dag in juli (in begin jaren negentig),
heerlijk naar zee te gaan.

Beste mensen,

Ik haal Tonino niet aan als voorbeeld van een geslaagde duurzame ondernemer, maar wel als een
mens die letterlijk een **waardevol** leven wíl leiden.

Oók een goede vriend, onderzoeker én motorgek willen zijn, is hem évenveel – zo niet meer – waard
als geld verdienen en spenderen (aan wellicht overbodige zaken).

En daarmee heeft hij wellicht precies die *mindset* te pakken waarop onze samenleving zit te wachten.

Zeker omdat we – ook tijdens corona - meer en meer gaan beseffen dat economische groei niet alles
is.

Dat een mooi Bruto Nationaal Product of mooi Bruto Nationaal Inkomen, niets zeggen over wat wij –
net als Tonino – nog meer van waarde vinden. Zoals een betere balans tussen privé en werk, toegang
tot de zorg of het überhaupt vinden van een woning...

Vandaar dat we ook in Limburg 'de kunst van richting veranderen' onder de knie willen krijgen. Zoals
ook het advies luidde van een denktank onder leiding van universiteitsbaas Rianne Letschert over hoe
Limburg sterker uit de corona-as kon/kan verrijzen.

En ja, dat is de richting van

- een Limburg met een circulaire economie die meer draait om mens, dier en planeet;

- een Limburg waarin we hechten aan waarden *zoals* een gezonde levensstijl, een rijk sociaal en cultureel leven en inspirerend onderwijs...
- en bovenal een Limburg waar de menselijke maat de boventoon voert.

Ofwel waar een mens,

- méér is dan een consument;
- méér is dan een cliënt, nummer of algoritme;
- en net als Tonino méér kan zijn dan een ondernemer; net zoals ik meer kan en wil zijn dan een gouverneur...

Gouverneur, gouverneur van Limburg,
ik ben het nog niet zo heel lang,
sinds 1 december vorig jaar.

En op die eerste december
had ik het in mijn installatiespeech
over mijn dromen –
ik ben een grote fan van Martin Luther King –
en één van die dromen was (en is),
te kunnen bouwen aan een duurzaam Limburg,
waarin economische én sociale agenda's
hand in hand gaan
om het leven álle Limburgers beter te maken.

Voor alle 'Einsteins' onder ons,
maar ook en vooral:

- voor wie de broodnodige behendige handen heeft, om onze samenleving elke dag draaiende te houden;
- voor zorg- en hulpverleners; en
- voor wie juist een hand in de rug nodig heeft.

Kortom voor een Limburg,
waar iedereen kans heeft op een goed leven,
ongeacht waar in Limburg – of daarbuiten – je wieg heeft gestaan.

Beste mensen,

Ik sprak deze droom uit,
omdat ik er op wil – dúrf - vertrouwen

dat dit voor Limburg een haalbare kaart kan zijn.

Júíst omdat er al een stevige basis ligt.

- Met een **economische agenda** die al campussen creëerden voor het uitvinden van een betere toekomst; én
- een **sociale agenda** met de ambitie de eerste positief gezonde provincie van het land te worden; en al voor corona al heel wat mensen aan het werk had gekregen.

We hebben dus al twee gereedschapskisten op de plank staan, die beschikken over het nodige gereedschap om het leven van Limburgers waardevoller te maken.

Zoals in de ene kist de *Gezonde Basisschool voor de Toekomst*, die met een gezonde lunch, bewegen en samen eten al bewezen voor elkaar krijgt, dat kinderen zo een beter gewicht houden én elkaar minder pesten. Pure winst, noem ik dat ...

En in die andere gereedschapskist staat het *Chill*-programma voor een vruchtbare samenwerking tussen ondernemers op de Brightlands Chemelot Campus en het Vista-college.

Samen bieden ze een hele inspirerende leeromgeving, die een brug slaat tussen knappe koppen en behendige handen, want alleen samen kunnen zij de innovaties mogelijk maken die de wereld van morgen nodig heeft.

Het mooie is het ondernemers zo kunnen rekenen op 'adequaat opgeleide' mensen; maar ook jongeren – ongeacht opleidingsniveau – het gevoel krijgen dat ze ertoe doen.

Écht mooi vind ik dat...

En, beste mensen, als deze goed in hun vel zittende én passend opgeleide jongeren bij u aankloppen voor een baan, is het natuurlijk uw taak als duurzaam ondernemer om ook een duurzaam HRM-beleid op te tuigen.

Een duurzaam HRM-beleid waarmee uw werknemers

- hun langer wordende loopbaan 'fit en fris' kunnen doorlopen; zonder vroegtijdig versleten of opgebrand te raken;
- een goede werk en privé balans kunnen vinden; wellicht halverwege hun loopbaan een adempauze kunnen nemen;

- zich kunnen bij – of omscholen, of wat dan ook...

Ofwel, duurzaam ondernemen betekent ook dat u alles uit de kast trekt om zo zuinig mogelijk te zijn én blijven op dit kostbare – én schaarse - kapitaal.

Een prachtig voorbeeld van z'n duurzaam HRM-beleid trof ik – toen nog als Tweede Kamerlid op werkbezoek - bij groenteveredelingsbedrijf Rijk Zwaan in Zuid-Holland.

Hun groentezaden zijn goud waard, maar het grootste kapitaal voor het bedrijf vinden ze zelf 'de werknemer', die ze daar **het liefst** een aanstelling geven tot het pensioen.

Vrijwel het voltallig personeel is in vaste dienst; een zekerheid die ze al krijgen vanaf de eerste dag dat ze in dienst treden. Vaste medewerkers waarmee ze – juist omdat iedereen het bedrijf van haver tot gort kent – heel flexibel kunnen werken.

De filosofie hierachter is volgens directeur-eigenaar Ben Taks doodsimpel. Om het in zijn woorden te zeggen:

“In mijn bedrijfsgemeenschap is elk mens de moeite waard om je voor in te zetten, om te motiveren en om gelukkig te maken.”

Wie mocht twijfelen of dit wel een succesvol bedrijf kan zijn: ze staan – nog steeds – in de wereldtop van groenteveredelingsbedrijven; hebben een personeelsverloop van 1 procent; en zijn al een paar keer uitgeroepen tot beste werkgever van het jaar.

Maar wie interesse heeft in hun holistisch HRM-beleid – want dat is het – kan ik enkel zeggen: ga er uw licht opsteken. Het is écht heel inspirerend.

En nu het woord holistisch is gevallen, beste mensen,
kan ik eindelijk bij de kern van mijn verhaal komen,
want ik heb het eigenlijk vanaf het moment dat ik Tonino Capone opvoerde,
maar over één ding: en wel Brede Welvaart.

Brede Welvaart, dat gedachtegoed waarbij de focus van economische groei verschuift naar 'wat mensen van waarde vinden'. En waar steeds meer mensen, bedrijven, overheden, de RABO-bank en andere instellingen oren naar hebben, maar waarvan ze ook zeggen: maar **hoe** dan?

Want natuurlijk lijken zo'n gezonde basisschool, het Chill-programma en zo'n duurzaam HRM-beleid ieder op zich prima Brede Welvaartsinstrumenten, maar hoe leg je precies de verbinding?

Hoe stap je over alle mogelijke 'grenzen, schotten en tegenstellingen' heen om samen tot een coherent beleid te komen?

Want dan kan je misschien wel een mooie vaste baan hebben, maar als het je maar niet lukt om een huis te vinden en je ook heel lang moet wachten op die knie-operatie, dan word/ben je niet per se gelukkig. Maar hoe ga je al die dwarsverbanden leggen. Hoe weet je welk beleid wat doet?

Plus, beste mensen,
toen ik mijn droom op 1 december uitsprak,
waren de energieprijzen al flink aan het stijgen.

Tijdelijk, dachten we toen nog, als corona-na-ijleffect,
en nog onwetend van die 'nooit-verwachte' oorlog verderop in Europa,
met die enorme inflatie als gevolg.

Ook Tonino zou zijn zaak vast niet meer al op het middaguur hebben kunnen sluiten,
als ik afgelopen zaterdag in De Limburger lees,
dat nu **2 op de 3** Limburgers moeten puzzelen met hun financiën; dat ze flink bezuinigen op energie,
specifieke boodschappen en uitstapjes, en
18 procent het écht moeilijk heeft om het hoofd boven water te houden...

Plus al die kloven die we te overbruggen hebben:
Tussen wie nog genoeg inkomen heeft en wie niet;
Tussen wie veel kansen heeft en wie niet;
Tussen wie een energiezuinig leven kan veroorloven en wie niet
Tussen wie makkelijker een gezond bestaan kan opbouwen en wie niet
Tussen wie nog vertrouwen heeft in de politiek en wie niet....
en zo kan ik nog wel even doorgaan...

Dan begint het,
beste mensen,
natuurlijk met het verwerven van inzicht:

- inzicht in 'wat' voor 'wie' van 'waarde' is,
- inzicht in maatschappelijk trends,
- inzicht in rol van de overheid en effect van beleid,
- inzicht in rol van het bedrijfsleven, burgers, maatschappelijke organisaties.
- Inzicht in vertaling van kennis naar praktijk en andersom,

- inzicht in hoe onze systemen werken...

Stuk voor stuk inzichten waaruit we graag leren van ‘wat gebeurt er hier, als je dáár aan een knop draait’.

Voor onze Brede Welvaart, vinden we het krijgen van dit intelligente, sectoroverstijgend beeld, écht essentieel.

Vandaar dat wij die kennis nu willen gaan ‘managen en regisseren’. Met als doel om – samen met partners – de waardevolle kennis die nu verstopt zit in ‘sectoren, instituten of organisaties’,

- samen te brengen;
- voor het collectief beschikbaar te stellen;
- en als belangrijkste: er met elkaar over in gesprek te gaan.

Met elkaar in gesprek **gaan én blijven**.

Want uiteindelijk gaat Brede Welvaart over

de balans tussen wat verschillende ‘mensen, groepen en partijen’ van waarde vinden;

wat ze daarvoor over hebben;

hoe ze de cijfers duiden;

en hoe we de lusten en lasten rechtvaardig verdelen.

Bovendien, we zijn niet uniek. Ook ander provincies, planbureaus, ministeries en gemeenten buigen zich al langer over de Brede Welvaart. Ook zij zijn bezig met ‘de kunst van richting te veranderen’.

Daarom is het ook goed om van elkaar te leren in een nationaal netwerk Brede Welvaart, dat dit najaar zijn allereerste conferentie houdt.

Het staat dus buiten kijf dat we niet genoeg kunnen weten én delen over Brede Welvaart,

maar bovenal dat wat ik even de **Limburgse Levens Lat** noem, ons – exact – inzicht geeft in wat Limburgers in hun bestaan belangrijk en van waarde vinden.

Niet voor niets haalde ik in mijn installatiespeech

ook Kim Putters aan - toen nog directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau - die opteert voor een ‘meer inlevende overheid’.

Een ‘meer inlevende overheid’

die het leven van ménsen als uitgangspunt neemt

(en niet de beleidsvelden)

en daarvoor in continue dialoog blijft ...

... mét die mensen.

Mij heeft hij mee!

Ook voor mij is dit de enige manier om iedereen te laten delen in de *mindset* van Tonino Capone.

Als burger, uw werknemer, geliefde, vrijwilliger, zus, familielid, boer, moestuinier, lid van een voetbalvereniging, zangkoor of toneelgroep of wat dan ook...

Als hij of zij maar net zoals deze Napolitaan de kans krijgt een **waardevol** leven te leiden.

Beste mensen,

Ik wens u een inspiratieve voortzetting met

Thomas Rau,

en gun u zelf straks ook vooral

uw eigen *rendez vous* met de zee,

in dit geval een zee van kunst.